

առնելով զանոնք, ու կստիպեմք քողով
դիրքերը:

Օտար պետութիւններու ներկայա-
ցուցիչները հաւատացուցին կուռնե-
րուն քէ՛ եքէ հեռանա՜ն քաղաքէն ի-
րենք կերպշխարքեն ժողովուրդի ա-
պահովութիւնը. հակառակ պարագային՝
կատարածը անխուսափելի է . . . :

Ինչպէս յաճախ, մանաւանդ պայ-
քարի նախնական այդ շրջանին, մե-
քիները, հաւատ ընծայեցին անոնց
խօսքերուն եւ գիշեր մը քողուցին քա-
ղաքը: Հագարէ աւելի երիտասարդներ
սպաստանեցան վարագայ սարը:

Հոն է ահա, որ օտար ներկայա-
ցուցիչներու խոստումներու նկատմամբ
յոռետեսներ երեսն եկան, որոնց մեծ
մասը կը կազմէին անոնք, որոնց ըն-
տանիքները մնացած էին անպաշտպան:
Առնիք յայտնեցին քէ պիտի վերադառ-
նան քաղաք: 200-է աւելի երիտասարդ-
ներ գաղտնօրէն մտան քաղաք, մնա-
ցողներէն 83 հոգի, Պետոյի հետ որո-
շեցին Գարահիսար լեռան մարայէն
հոյ անցնիլ, իսկ ուժերու մնացեալ մեծ
մասը ուղղեցաւ դէպի Սալմաստ Ա-

ւետիսեանի եւ Մարտիկեանի առաջ-
նորդութեամբ:

Կառավարութիւնը նախապէս գի-
տէր ի հարկէ, որ միակ մարման ըմ-
բոստներու՝ Պարսկաստանն է: Նա
փութներով բռնել տուաւ յիշեալ մար-
մաները, եւ անխուսափելի տեղի ու-
նեցաւ . . . :

Աղբակի Բարդուղիմէոս վանքին առ-
ջեւ փռած դաշտին մէջ, կեանքի եւ
մահուան զարհուրելի կռիւներու մէջ
ինկան 800 երիտասարդներ իրենց ա-
ռաջնորդ Աւետիսեանի եւ Մարտիկի
հետ, իսկ Գարահիսար լեռան վրայ
ինկաւ Պետոն իր մարտիկներով:

Սակայն Հայ Յեղ. Դաշնակցութիւ-
նը անպատիժ չը քողուց այս նախնի-
րի դերակատարները:

Մէկ տարի յետոյ Շէրիֆ Բէգի
ցեղախումբը կատաղի յարձակում կը-
րեց համասօրի մէջ ու ջարդեցաւ: Ա-
պա կազմակերպեցաւ Բանկ Օտտօմա-
նի ուժային ցոյցը — այդ քառմէն էր
հայ ժողովրդի եւ ցասումը յեղափո-
խականներու:

Վ. Փ.

ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆԵՐ

Հայ հասարակութեան անժամօք չէ
հայ քերթի հրատարակութեան եւ մա-
նաւանդ « տեւական»-ը հրատարակու-
թեան հետ կապած տաժանելի դժարու-
թիւնները: Հայ խմբագիրը՝ քերեսն դա-
տապարտուած կիսաքաղց ապրելու, մոլե-
ռանդ կորստով ու յամառութեամբ կը
շարունակէ իւր քերթի հրատարակու-
թիւնը:

Գաղութահայութեան ցեղային դիմա-
գծի պահպանութեան, հայեցի դաստիա-
րակութեան, աւանդական բարոյական ու
գիւր պահպանման եւ մանաւանդ ապա-
գայի կենսատու յոյսերուն կապած պա-

հելու մէջ հայ տարագիր քերթերը ա-
մենախոշոր դերն ունին կատարելիք ու
սյդ պատուար դերը, սակաւ բացառու-
թեամբ, անոնք կը կատարեն, հակառակ
այդ քերթերուն մէջ նկատուած քերու-
թիւններուն:

Հայ քերթը ապրեցաւ դժնդակ պայ-
մաններուն մէջ, ապրեցաւ տարագիր
ժողովուրդին հետ ամոր հոգեկան ցա-
ւերը, անոր տառապանքներն ու, ընդ-
հանուր առմամբ, մնաց իր կոչման
բարձրութեան վրա: Երբեմն, իրբեւ ծը-
նունդ մեր անբնական պայմաններու, ան
ունեցաւ յախուռն պոքրկումներ ու

պայքարներ, սակայն իրենց ծայրայեղութեամբ հանդերձ՝ ատոմք շատ պարագաներու մէջ կազդուրիչ եւս եղան:

Վերջին ամիսներուն մէջ գաղթահայ բերքերէն մէկ քանին տօնեցին իրենց գոյութեան տարեդարձները: Մենք պարտք կը համարենք մատնանշել այս տեղ հայ մշակութային կեանքի մէջ տեղի ունեցած այդ կազդուրիչ ու յուսատու երեւոյթը:

Սօփիայի «Ազատ խօսք»ը տօնեց իւր տասնամեակը:

Իրապէս այս բերքը ժառանգորդն է 1905-ին Սօփիայի մէջ, նահատակ Ռուբէն Զարդարեանի խմբագրութեամբ, լոյս տեսնող «Ռազմիկ»ի, որ այնքան ժողովրդական էր ու սիրելի: Անոր յաջորդեց (զանազան ընդմիջումներով) «Հայաստան»-ը (1926-ին), «Արաքս»-ը, «Նոր Արաքս»-ը եւ այսօր՝ «Ազատ խօսք»-ը, որ բուլղարահայ գաղութի մէջ կը կատարէ իրեն հասարակական-ազգային կարեւոր դերը:

«Ազատ խօսք»ը, Մարտ 2-ի առանձին համար է ներած իւր տասնամեակին:

Յօդերնարաններն երկրորդն է Կաթիլի «Յուսարեք»-ը, որ կը բնակուի իւր 21-րդ տարին:

Թերթը շատ համեստ է եղած ինքն իրեն վերագնահատութեան մէջ: Իրապէս ան բարոյական մեծ արժէք կը ներկայացնէ, իր օրգան ոչ միայն Նգիպտոսի, այլ ամբողջ Արեւելի: Ան մնացած է միշտ իւր բարոյական բարձրութեան վրա, անխաղախ ու անվերապահ արտայայտիչն է եղած աշխատաւոր ժողովուրդի հոգեկան ձգտումներուն ու անխնայ եւ յաշտուն ձաղկողը՝ անոր բերութիւններուն: Այսպիսով անոր մտահոգութիւնը եղած է *պահպան աշխարհային ցեղի դիմադրութիւնը*, փրկել գայն օտարութեան աւերիչ ու քայքայիչ մթնոլորտի ազդեցութենէն, կապած պահելով հայ հայրենիքի, լուսաւոր ապա-

գայի եւ ցեղային առաքինութիւններուն հետ:

«Աւիթ», որ կը հրատարակուի Թէհրանի մէջ, կը տօնէ իր հինգամեակը:

Համեստ ու լոկի սկիզբ մը ունեցաւ այս բերքը, բայց քիչ ատենան մէջ, շնորհիւ իւր շուրջ հաւաքած քանի մը տասնեակ ներած աշխատակիցներու, այսօր իրանահայութեան համար դարձած է կենսական պահանջ: Իւր բովանդակութեան շնորհիւ, ան գրաւած է նաեւ ընթերցողներ իրանէն դուրս եղած երկիրներու մէջ: Իւր գոյութեամբ ան շաղախը դարձաւ իրանահայութեան, մանաւանդ երիտասարդութեան հասարակական ներուժն ու ջանքերուն: Կագնած ըլլալով աւօրեայ կիրքերէն վեր, «Աւիթ»-ը, շնորհիւ իւր լրջութեան գրաւած է իրանահայութեան համակրանքը եւ ձեռք բերած է բարոյական հեղինակութիւն:

«Նոր Օր» - Աթէնք կը լրացնէ 14-ամեակը իր հրատարակութեան:

14-ամեակը իւր հրատարակութեան: Իւր խմբագրականը (Մարտ 25) ամենէն ճիշդը կը բնորոշէ անոր ուղղութիւնը.

«14 տարի է ի վեր այս համարուն վրահնք, հաւատաւոր ուխտաւորի պէս: Շատ ենք, հաւատաւոր ուխտաւորի պէս, բազմաթիւ խոչընդոտներու դէմ պայքարեմք իւր խոչընդոտներու դէմ պայքարեմք, բայց քայքայեմք անվիտ, յաղթանակին յաղթով: Ունեցանք բերութեան, ունեցանք սայթափումներ, տրտմանք եւ հարկադրական. բայց երբեք կաշտեմք, չհաշտեմք մեզ առաջնորդող լուսաւոր իդէալին, մեր քաղաքական դասանմանին, որուն հոգեւին փարեցանք, մեր ձայնը եւ ուրախ օրերուն:

«Այս բերքը եւ անոր դատարանն ունին, մէկ բերքերը, մէկ հաղորդումն ցեղին իսկական: Անոնք հաւատացին ցեղին իդէալին, պայքարեցան այդ իդէալին համար, զոհուելով նիւթական, ֆիզիկական ինչպէս նաեւ բարոյական միջոցներ:

«Նոր Օր», հպարտ է անոր համար, որ դրօշակ ունեցաւ, որուն ծալքերուն տակ համախմբւեցան այս գաղութին մեծերն ու պզտիկները, հաւաքաբար ծառայելու համար ցեղին եւ անոր հետնապնդած նպատակներուն:»

Ընկերական եւ հղբայրական մեր ջերմ

ու սրտագին շնորհաւորութիւնները յիշեալ քերթերուն: Կը մաղթենք անոնց յարստութիւն ու մանաւանդ տոկունութիւն՝ կուրծք տալու համար տարագիր կեանքի պէսպէս դժուարութիւններուն:

Վ. Փ.

ԱՆՅՈ՞ՒՇ ԹԷ ԱՆՈՒՇ

«Վեմ»-ի 1934-ի Դ. համարում գրել էի, որ Արշակ Բ.-ի բերդը պիտի կոչուի «Անուշ» եւ ոչ թէ «Անյուշ»:

Գրիգոր Եղիկեանը նոյն տարւայ «Վեմ»-ի յաջորդ համարում պարզաբանում է, որ պիտի կոչուի «Անյուշ» եւ ոչ «Անուշ»:

Փաստոսը եւ հորեմացին յիշում են եւ «Անուշ» եւ «Անյուշ» անունով, եւս Ընդմիշն անւամբ հուժիստանում, եւ ճիշտ որ Կասր Շիրինը (Անուշ բերդը) հուժիստանում չէ, ինչպէս ընդհանրապէս ընդունւած էր կարծել, եւ ես կարծում էի:

Պրպտումները ցոյց տւին, որ «Անյուշ Բերդ» — Կասր Ֆերամուշ» անունով՝ յատուկ բերդ չկայ պարսկական հին բերդերի շարքում: Ֆերամուշ ածականը, որ նշանակում է անյիշելի, անյիշատակելի, տրւում էր այն բանտին, որի բանտարկեալը դատապարտւած էր մահւան. այսօր էլ եթէ մէկը դատապարտուում է մահւան, նրա բանտարկւած տեղը համարւում է «Ֆերամուշ», անյիշելի, անյուշ: Արշակ Բ.-ի բերդը պիտի գտնուիս լինէր Տիգրանի շրջաններում եւ պիտի կոչուէր «Անյուշ բերդ» եւ ոչ «Անուշ»:

X.

